

Universiteit Utrecht

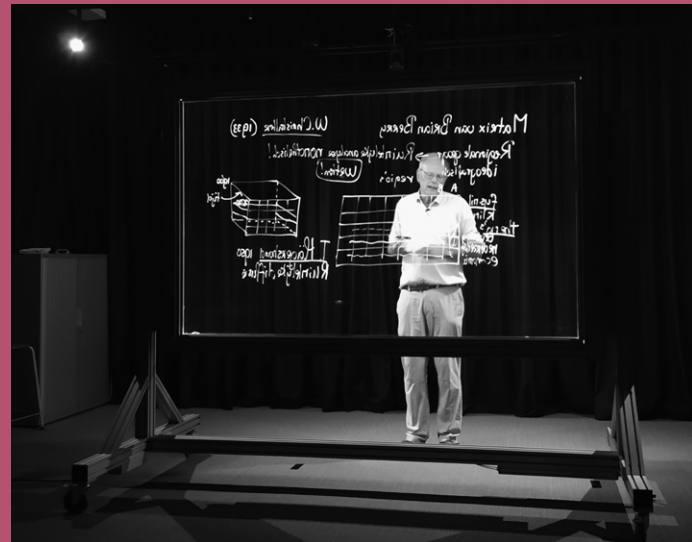
Faculteit Geowetenschappen
Alumni Sociale Geografie & Planologie

ALUMNI NIEUWSBRIEF

NUMMER 01 2020

Het is een tijd geleden dat u iets gehoord heeft vanuit Sociale Geografie en Planologie. Deze nieuwsbrief stond voor veel eerder op de planning, maar door alle hectiek rond COVID-19 en het omzetten van veel van het onderwijs naar online is deze op de plank blijven liggen. Maar hier is die dan, extra dik. U maakt kennis met twee van onze nieuwe hoogleraren Beate Volker en Carolina Castaldi. Wij zijn blij met hun komst. Met Annelies Zoomers en Tine Béneker heeft SGPL nu vier hoogleraren! Vorig jaar zijn onze bachelor en masteropleidingen gevisiteerd en voor de master IDS is toen ook het Certificate for Quality in Internationalisation (CeQulnt) aangevraagd en onlangs hebben wij vernomen dat wij dit certificaat hebben binnen gehaald. De eerste master binnen de UU die dit certificaat heeft gekregen. Een mooie prestatie, verderop kunt u meer lezen hoe de aanvraag tot stand gekomen is en waarom wij dit certificaat hebben ontvangen. Maar er zijn ook nieuwe subsidies binnen gehaald en nieuwe onderzoeken gestart. Een aantal collega's zijn ook druk bezig geweest met het schrijven van boeken, ook hier kunt u meer over lezen verderop in de nieuwsbrief. Afdgedwongen door COVID-19 zijn in het onderwijs grote stappen gemaakt in online colleges, maar gelukkig hebben wij ook nog fysiek onderwijs en zien wij in sommige cursussen de studenten op het Utrecht Science Park. De grote hoorcolleges zijn online en worden o.a. met podcasts en/of kennisclips vorm gegeven. Op de foto ziet u de zeer moderne vorm van bordgebruik voor het online

onderwijs in coronatijd. Ben de Pater neemt hier een kennisclip op voor de cursus Theorie en Geschiedenis van de Sociale Geografie.

Van harte wens ik u veel leesplezier en hoop dat u op deze manier weer een beetje bij bent bij wat er allemaal gebeurt bij uw oude opleiding.

Ik wens u een fijne decembermaand in goede gezondheid toe.

Erika van Middelkoop

Maak kennis met twee nieuwe hoogleraren

Gefascineerd door sociale netwerken

Mijn naam is Beate Volker en mijn leerstoel heeft de mooie titel 'Urban Living and Social Networks'. Samen met prof. dr. Dick Ettema geef ik leiding aan de onderzoekers binnen de groep 'Accessibility, Public Space and Health' (een naam die in de toekomst nog zal worden veranderd).

Ik heb een master in sociale psychologie (Heidelberg, 1990) en een PhD in Sociologie (UU, 1995). Mijn expertise ligt op het gebied van sociale netwerken en sociaal kapitaal. Ik werk aan verschillende toepassingen van deze theorie alsmede aan meer fundamentele theoretische en methodologische aspecten daarvan.

Mijn interesse in sociale netwerken, hoe ze ontstaan en hoe ze onze beslissingen beïnvloeden, heb ik tijdens mijn PhD ontwikkeld. Ik bestudeerde de vraag hoe netwerken tussen vrienden, kennissen en familieleden veranderen als het politieke systeem verandert, zoals destijds in de voormalige DDR het geval was. Sindsdien heb ik netwerken en de hulpbronnen die ze bieden in verschillende sociale settings bestudeerd, veelal in woonbuurten, maar ook organisaties, de gevangenis of in literaire romans. Ook de economische kant van netwerken trekt mij, zo ben ik geïnteresseerd in hoe ondernemers die aan huis werken naar hun buurt kijken; zij hebben immers veel

belang bij het functioneren daarvan. Ook werk in aan de vraag hoe netwerken zich ontwikkelen door het leven heen, waar doen we onze vrienden op, hoe veranderen deze relaties door de tijd? Hoe zit het eigenlijk met de dynamiek in vriendschappen en is dit voor mensen in de stad hetzelfde als voor mensen daarbuiten? Momenteel werk ik aan een artikel over een methodologische kwestie, het meten van de sterkte van relaties. Op methodologisch vlak ben ik een voorstander van integratie en combinatie. Dit wordt steeds makkelijker omdat de technologie zich razendsnel ontwikkelt. In het verleden heb ik bijvoorbeeld veldexperimenten gecombineerd met survey data en met CBS-gegevens over buurten. In de toekomst werk ik hopelijk ook met

online netwerken in combinatie met data over gedrag of offline relaties.

In Utrecht heb ik tot 2014 bij de afdeling sociologie in verschillende functies gewerkt, mijn laatste positie daar was die van hoogleraar met de leerstoel 'sociologie van het sociaal kapitaal'. In 2015

🌐 Beate Volker

maakte ik de overstap naar de afdeling sociologie UvA – even een frisse neus halen in een grotere, zeer heterogene, en politiek gedreven omgeving. Mijn overstap nu naar de sociale geografie is wederom een spannende transitie en ik ben benieuwd hoe het gaat worden. Ik maak deze stap omdat ik vraagstukken van ruimtelijke aspecten en sociale duurzaamheid erg interessant en belangrijk vind. Als socioloog stel je al de vraag naar de invloed van de sociale setting op individueel handelen, als geograaf ga je nog een stap verder en vraag je 'wat is het specifieke van juist deze plek? Niet alleen waarom, maar waarom daar? Verder: we weten nog steeds niet precies waarom sommige buurten goed functioneren. Onze kennis over wat ruimte wel of niet doet is gewoon nog steeds beperkt. In de jaren 60 bestond er een discipline 'architectuur-sociologie', daar hoor je tegenwoordig niet meer veel van, maar dat is iets dat mij trekt. Daarnaast zijn uitkomsten van netwerken en sociaal kapitaal natuurlijk relevant. In het verleden

heb ik samen met Peter Groenewegen van het Nivel gewerkt aan vraagstukken rondom gezondheid en inrichting van buurten, ik denk dat het goed is in de toekomst aandacht te besteden aan stedelijke omgevingen, netwerken en mentale gezondheid. Ook wil ik onderzoeken wat het specifieke is aan de netwerken in de zogenaamde BlueZones – de gebieden op de aarde waar bovengemiddeld veel mensen ouder dan 100 jaar worden. Veel plannen dus en het 'Urban Futures' programma waar het onderzoek van het departement zich aan heeft verbonden vind ik goed passen bij mijn ambities. Ik kijk ernaar uit om hieraan bij te dragen en ik hoop dan ook te werken met de onderzoekers van het departement HGSP alsmede met het Copernicus Institute of Sustainable Development. Uiteraard heb ik veel connecties met de sociologen in Amsterdam en Utrecht en ik kijk ernaar uit een brug te kunnen zijn tussen sociale geografie en sociologie.

Innovaties hebben lokale historische wortels

Per 1 september 2019 bekleed ik de leerstoel 'Geography of Innovation' en leid ik samen met prof. Ron Boschma de economisch geografie groep in ons departement.

Mijn leerstoel ontleent haar naam aan een groeiend onderzoeksgebied dat in de laatste jaren de specifieke eigenschappen van de geografie van innovatie activiteiten heeft bestudeerd. Wat heel sterk uit de vele studies naar voren komt is dat activiteiten die te maken hebben met vernieuwing van bestaande activiteiten nog meer geconcentreerd in de ruimte blijken te zijn dan reguliere economische activiteiten.

Mijn achtergrond ligt bij innovatiewetenschappen, voornamelijk de economische blik daarop: wat voor een effect heeft innovatie op een lokale economie en hoe sterk bepaalt lokale innovativiteit de toekomst van een stad, regio of land? Met zulke vragen houd ik me bezig, zowel op theoretisch als op empirisch niveau. Qua

theorieën vind ik inspiratie en relevante mechanisme uit zogeheten evolutionaire economie. Mijn promotie onderzoek in Italië ging over deze theorieën en hoe ze een nieuwe blik werpen op economische vraagstukken. Belangrijkste uitgangspunt is dat de toekomst van een economie niet los kan worden gezien van haar verleden en van de specifieke vaardigheden die lokale bedrijven in hun geschiedenis hebben opgebouwd. Deze bestaande eigenschappen geven richting maar beperken ook de mogelijke nieuwe activiteiten die een lokale economie kan ontwikkelen. Dit inzicht heeft ook belangrijke implicaties voor beleid.

Qua empirisch werk investeer ik veel energie in het ontwikkelen van nieuwe indicatoren van innovatie. Vernieuwing blijft lastig te definiëren en te meten, hoewel we inmiddels steeds betere data hebben. Aan de hand van octrooien kunnen we erg goed technologisch uitvindingen in kaart brengen en ook begrijpen hoe ze op bestaande ken-

nis voortbouwen. In een studie samen met prof. Koen Frenken en prof. Bart Los laat ik zien hoe regio's die meer gediversifieerd in verschillende soorten technologieën zijn, meer kans hebben om baanbrekende nieuwe technologieën te ontwikkelen, omdat deze doorbraken juist vaker uiteenlopende technologieën voor het eerst samen brengen. Aan de

🌐 Carolina Castaldi (@Vincent van Hoogen)

hand van merken heb ik kunnen meten of nieuwe technologische uitvindingen ook daadwerkelijk tot nieuwe producten en diensten leiden. Nieuwe merken lijken ook potentieel te hebben richting het meten van niet-technologische innovaties zoals nieuwe diensten en nieuwe bedrijfsmodellen.

Binnen de Faculteit Geowetenschappen zal ik de samenwerking opzoeken met de onderzoekers van het Copernicus

Institute of Sustainable Development, met name met de Innovatie groep waar ik ook als beginnende universiteit docent heb gewerkt. Duurzame innovatie wordt een steeds belangrijker onderwerp, ook vanuit een geografisch oogpunt. En de link met de Utrecht School of Economics blijft sterk. Door eerdere functies bij de RUG in Groningen en de TUE in Eindhoven en goede samenwerking met de VU in Amsterdam kan ik ook op een relevant Nederlands netwerk rekenen.

Verder staat onze economisch geografie groep in het middelpunt van een levendige internationale gemeenschap van onderzoekers en beleidsmakers die de ideeën van de evolutionaire economisch geografie als inspiratiebron nemen. Ik kijk uit naar alle nieuwe samenwerkingen die in de komende jaren zullen ontstaan. Mijn verdere plannen voor de leerstoel Geography of Innovation heb ik verder toegelicht in mijn oratie op 2 juni 2020.

In het nieuws

Horizon 2020-subsidie van €3 miljoen –

Migranten aantrekken voor het revitaliseren van krimpregio's

Migranten en vluchtelingen zouden zich moeten kunnen vestigen in gebieden waar ze het best tot hun recht komen.

Daarmee is een succesvol integratiebeleid meer gediend dan met de huidige 'top-down' verdeling over Europa, zeggen ontwikkelingsgeografen van de Universiteit Utrecht. De onderzoekers ontvingen een Horizon 2020-subsidie van €3 miljoen, waarmee ze gaan bekijken hoe de vestiging van migranten van buiten de EU kan bijdragen aan de leefbaarheid van krimpregio's. Het consortium van de onderzoekers richt zich op lokale initiatieven, die de participatie van migranten stimuleren en daarmee een impuls leveren aan plattelandsgebieden die nu kampen met leegloop en economische achteruitgang.

Het internationale consortium *Welcoming Spaces* onderzoekt nieuwe wegen voor het samengaan van twee beleidsmatige uitdagingen: hoe kun je Europese krimpregio's er weer bovenop helpen en waarmee bevorder je een succesvolle participatie van migranten van buiten de EU. Hiervoor hebben de onderzoekers 50 voorbeelden van zulke 'Welcoming Spaces' geselecteerd in heel Europa. Een 'Welcoming Space' is een lokaal initiatief waarin verschillende stakeholders samen

met migranten werken aan een vitale regio.

Riace keert het tij

Diverse dorpen en kleinere steden in Europa zijn Welcoming Spaces geïnitieerd, die banen moeten opleveren, het welzijn verbeteren en leegstaande huizen gebruiken om vluchtelingen in onder te brengen. Het Italiaanse bergdorp Riace is zo'n Welcoming Space. Het dorp werd geteisterd door leegloop totdat de burgemeester besloot het roer om te gooien en een vooraf vastgesteld aantal migranten te verwelkomen, die

WELCOMING SPACES

wonen en werken in de lokale gemeenschap. Het succes bleef niet uit: zowel de inwonertal als de economie van het dorp lieten een gestage vooruitgang zien.

Verschillende perspectieven

Het doel van 'Welcoming Spaces' is het creëren van een platform dat dergelijke voorbeelden zichtbaar maakt en dat beleidsmakers en onderzoekers in staat

 Medewerkers van Cepaim Foundation met nieuwe inwoners. Cepaim Foundation is één van de partners in het project, die het concept van welcoming spaces concept al in de praktijk brengt. De organisatie koppelt migranten aan krimpregio's in Spanje en begeleidt hen daar vervolgens ook.

stelt te leren van geslaagde én mislukte initiatieven, tegen diverse geografische, politieke en maatschappelijke achtergronden. De geselecteerde voorbeelden worden geanalyseerd vanuit verschillende invalshoeken, variërend van representaties van de publieke opinie en de media, de geografische en institutionele context en de handelingsperspectieven van lokale inwoners en migranten.

Over Welcoming Spaces

Welcoming Spaces wordt gecoördineerd door prof. dr. Annelies Zoomers (onderzoeksleider), dr. Maggi Leung, dr. Karin Geuijen, dr. ir. Marlies Meijer, dr. Bianca Szytniewski., dr. Alberto Alonso-Fradejas, Jana Finke en Rianne Hadders. Het onderzoek wordt uitgevoerd door een multidisciplinair team van academische en niet academische partners uit eigen

land maar ook uit Duitsland, Spanje, Italië en Polen. Het onderzoeksvoorstel is geschreven met zaaigeld toegekend door IOS. Het bouwt voort op eerder onderzoek uitgevoerd in het kader van het onderzoeksprogramma Urban Futures – Transmobilities van het departement Sociale Geografie en Planologie en de IOS-hub Future of Citizen-based Initiatives (FOCI).

Covid-19 treft niet

iedereen in gelijke mate

Socioloog Beate Volker legt in Sociale Vraagstukken uit hoe Covid-19 niet iedereen in gelijke mate treft. Mensen met een migratieachtergrond zijn meer vertegenwoordigd in achterstandswijken, hebben vaak een contactberoep en een slechtere algehele gezondheid, waardoor zij sneller kans raken besmet te worden. Ook benadrukt Volker dat in deze tijd iedereen het vooral moet doen met zijn huidige sterke relaties, terwijl door zwakke bindingen juist innovatie en diversiteit cruciaal zijn. Zie: <https://www.socialevraagstukken.nl/covid-19-is-geen-grote-gelijkmaker-madonna-vergist-zich-en-wilders-speelt-met-vuur/>

Airbnb's Utrecht

Ruim 40 procent van de overnachtingen in Utrechtse Airbnb's vorig jaar in woningen die vaker werden verhuurd dan toegestaan

In DUIC wordt bericht over Utrechtse Airbnb's. Wettelijk geldt er een maximum van 60 nachten voor verhuurders die de 'gehele woning' aanbieden. Maar voor kamers geldt dat maximaal aantal niet. Uit onderzoek van sociaal geograaf Egbert van der Zee van de Universiteit Utrecht blijkt dat ruim 40 procent van de overnachtingen in Utrechtse Airbnb's in 2019 in woningen was die vaker werden verhuurd dan de toegestane 60 nachten.

De plek van Utrecht in de mobiliteitstransitie

Stadsgeograaf Dick Ettema vertelt in DUIC over de ideeën van Utrecht met betrekking tot de mobiliteitstransitie. Zo zijn er plannen om aparte fietssnelwegen aan te leggen voor het toenemende aantal elektrische fietsen. Ook zal er een toename zijn in micro-mobiliteit, legt Ettema uit, en focust Utrecht zich op het verminderen van autovervoer. Hierdoor zullen er betere busverbindingen moeten komen. Zie: <https://www.duic.nl/algemeen/utrecht-staat-voor-grote-opgave-hoe-blijft-de-stad-leefbaar-en-bereikbaar/>

🌐 Illustratie uit 'Mobiliteitsplatforms in de stad van de toekomst' door Rianne Riemens, Peter Pelzer, Martijn van den Hurk en Carolin Nast.

Is verbreden van snelwegen bij Utrecht nog nodig?

Dit vinden deskundigen: 'Een auto verkoop je niet zo snel'

De kogel is door de kerk: de Ring Utrecht (de A2 uitgezonderd) wordt grootschalig vernieuwd en uitgebreid. Maar alle politieke debatten, verkeersberekeningen en protesten hierover dateren uit het pre-coronatijdperk. Er zijn nu nog amper files en men verwacht in de toekomst veel meer te zullen thuiswerken. Dick Ettema, hoogleraar Urban Accessibility and Social Inclusion, geeft in De Gelderlander zijn schatting voor de blijvende gevolgen op de lange termijn.

Horizon 2020 subsidie – Innovatief Trainingsnetwerk ITN

Economische geografen Andrea Morrison en Ron Boschma hebben een Horizon2020-subsidie ontvangen voor het opzetten van een innovatief trainingsnetwerk (ITN) voor slimme specialisatie. Het trainingsnetwerk wordt gefinancierd door Marie Skłodowska-Curie Actions, het Research Fellowship Program van de Europese Commissie. Het netwerk zal 14 doctoraatsstudenten van acht EU-universiteiten innovatieve doctoraatsopleiding bieden, waardoor ze zich kunnen ontwikkelen tot state-of-the-art experts op dit belangrijke Europese thema.

Masterprogramma ontvangt het Quality in Internationalisation-certificaat

Het masterprogramma International Development Studies (IDS) heeft een Certificate for Quality in Internationalisation (CeQInt) ontvangen van het European Consortium for Accreditation (ECA).

Dit certificaat laat zien dat een opleiding met succes een internationale en interculturele dimensie op een zinvolle manier in het onderwijs heeft geïntegreerd. Het is de eerste keer dat dit certificaat binnen de UU wordt afgegeven. We interviewden Gery Nijenhuis en Maggi Leung, die een grote rol hebben gespeeld bij het binnenhalen van de prestigieuze kwalificatie.

Kunnen jullie ons iets vertellen over het proces dat heeft geleid tot het ontvangen van het certificaat? "Een paar jaar geleden zijn we al begonnen met naar het behalen van deze kwalificatie toe te werken," zegt Gery Nijenhuis, docent bij

het IDS-masterprogramma. "Het laat zien dat we allerlei elementen van internationalisering op een zinvolle manier hebben geïntegreerd in ons masterprogramma. Bijvoorbeeld in de leerdoelen, de samenstelling van medewerkers en studenten en het curriculum. Het laat zien dat we hebben nagedacht over internationalisering, hoe we een diverse groep studenten kunnen aanspreken en hoe we dit in het programma kunnen opnemen. Het gaat er niet alleen om dat je programma in het Engels hebt vertaald, het is veel meer dan dat."

"We werkten parallel aan het zelfevaluatie-rapport voor ons IDS-programma terwijl we met de aanvraag voor dit certificaat bezig waren," voegt Maggi Leung, voormalig coördinator van het IDS-masterprogramma, toe. "De masteropleiding was al erg internationaal. Wij moesten dat nog op een gestructureerde manier zien te bewijzen."

Wat betekent het behalen van de kwalificatie voor het masterprogramma? "We kunnen het gebruiken voor het aanvragen van andere beurzen," zegt Leung. "Naast onze eigen opleiding en afdeling zijn wij de eersten die zich binnen de UU hebben aangemeld, en het zou voor andere opleidingen kunnen dienen als inspiratie om echt na te denken over internationalisering buiten alleen het aantal internationale medewerkers en studenten."

"We proberen onze instroom van studenten uit het Zuidelijk halfrond te vergroten," illustreert Nijenhuis. "Deze manier van nadenken over je programma zet je echt aan het denken of er andere manieren zijn om met studenten in contact te komen, bijvoorbeeld in het Zuidelijk halfrond. We kunnen het certificaat ook gebruiken om verschillende studenten doelgroepen aan te trekken. We hebben bijvoorbeeld ERASMUS-mobiliteitsbeurzen aangevraagd en ontvangen voor studenten uit India, Indonesië, Ghana en Ethiopië."

"Naast het stimuleren van studentenmobiliteit werken we aan de verdere ontwikkeling van de interculturele competenties, generieke vaardigheden van studenten, het vermogen om samen te werken met partners in het veld, en dergelijken. COVID-19 heeft ons een uitdagende context gebracht, maar ook nieuwe kansen om deze doelen te bereiken," sluit Leung af.

Merel Postema, *redacteur Communicatie & Marketing Geowetenschappen*

Certificate for Quality in Internationalisation

Utrecht University
was awarded the
Certificate for Quality in Programme Internationalisation
For the Programme: MSc Degree Programme in International Development
Studies
From 27 March 2020 until 1 November 2025
by the European Consortium for Accreditation in Higher Education
for successfully implementing effective internationalisation activities
which demonstrably contribute to the quality of teaching and learning

Maciej Markowski
Maciej Markowski
(Chair of ECA)

eca The European Consortium for Accreditation in Higher Education

Sociaal-geografisch onderzoek naar toerisme:

Gemeenten: wees voorbereid op verschuiving Airbnb naar de provincie

Was woningdelen via platformen als Airbnb eerst vooral een stedelijk fenomeen, met Amsterdam als steevaste lijststaanvoerder, nu komen vooral regio's buiten stedelijke gebieden op.

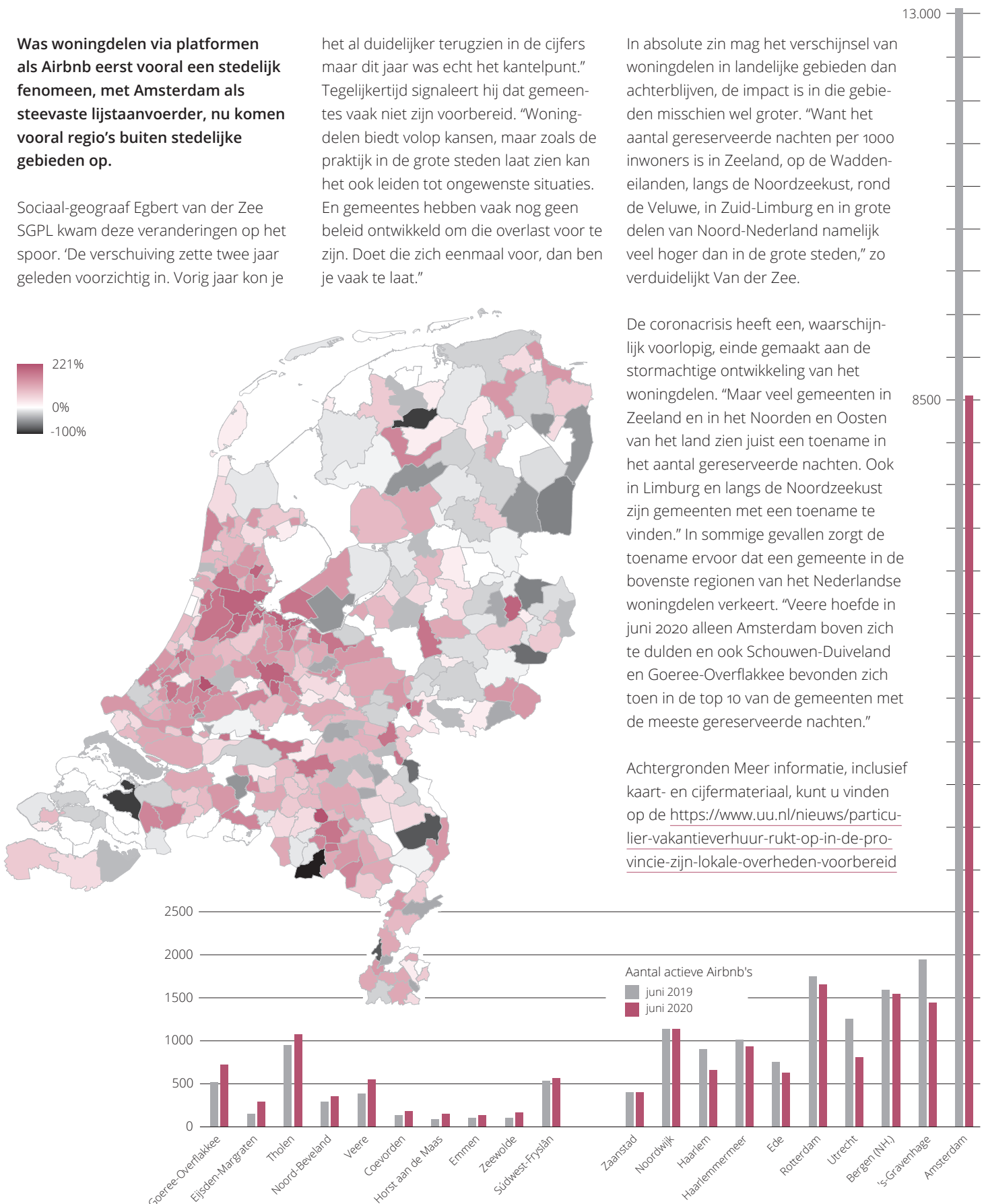
Sociaal-geograaf Egbert van der Zee SGPL kwam deze veranderingen op het spoor. 'De verschuiving zette twee jaar geleden voorzichtig in. Vorig jaar kon je

het al duidelijker terugzien in de cijfers maar dit jaar was echt het kantelpunt.' Tegelijkertijd signaleert hij dat gemeentes vaak niet zijn voorbereid. 'Woningdelen biedt volop kansen, maar zoals de praktijk in de grote steden laat zien kan het ook leiden tot ongewenste situaties. En gemeentes hebben vaak nog geen beleid ontwikkeld om die overlast voor te zijn. Doet die zich eenmaal voor, dan ben je vaak te laat.'

In absolute zin mag het verschijnsel van woningdelen in landelijke gebieden dan achterblijven, de impact is in die gebieden misschien wel groter. 'Want het aantal gereserveerde nachten per 1000 inwoners is in Zeeland, op de Waddeneilanden, langs de Noordzeekust, rond de Veluwe, in Zuid-Limburg en in grote delen van Noord-Nederland namelijk veel hoger dan in de grote steden,' zo verduidelijkt Van der Zee.

De coronacrisis heeft een, waarschijnlijk voorlopig, einde gemaakt aan de stormachtige ontwikkeling van het woningdelen. 'Maar veel gemeentes in Zeeland en in het Noorden en Oosten van het land zien juist een toename in het aantal gereserveerde nachten. Ook in Limburg en langs de Noordzeekust zijn gemeentes met een toename te vinden.' In sommige gevallen zorgt de toename ervoor dat een gemeente in de bovenste regionen van het Nederlandse woningdelen verkeert. 'Veere hoefde in juni 2020 alleen Amsterdam boven zich te dulden en ook Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee bevonden zich toen in de top 10 van de gemeentes met de meeste gereserveerde nachten.'

Achtergronden Meer informatie, inclusief kaart- en cijfermateriaal, kunt u vinden op de <https://www.uu.nl/nieuws/particulier-vakantieverblijf-rukt-op-in-de-provincie-zijn-lokale-overheden-voorbereid>

Herinneringen aan de jaren 1960-1990

Een stapsgewijze revolutie op het Geografisch Instituut

Binnenkort verschijnt een boek over de Utrechtse geografie in de jaren 1960-1990. In deze decennia veranderde het instituut van een in zichzelf gekeerde instelling in een moderne en open organisatie.

Afgestudeerden uit de jaren zestig zullen zich het patriciërshuis op Drift 21 herinneren, het domein van de hoogleraren Zonneveld en De Vooy. Zij stonden aan het hoofd van een gespleten Geografisch Instituut: je had de wereld van de 'geomorfologen' (de fysisch-geografen) en die van de 'geografen', de wereld van de sociaal-geografen waarin De Vooy de scepter zwaaide. Hij was een man met beperkte sociale vaardigheden, die in de buitenwereld veel bedreigingen zag, zoals de opkomst van de planologie en nieuwe sociale geografie-opleidingen elders in Nederland. De Vooy maakte van het instituut een defensief bolwerk. Vanaf omstreeks 1970 veranderde dit. De geografen verhuisden naar de Uithof, De Vooy ging bijna met pensioen en door de groei van het aantal studenten was uitbreiding van de staf mogelijk. Er trad een jonge generatie aan: Marc de Smidt,

Hans van Ginkel, Henk Ottens, Johan Borchert, Jan Hinderink, Joost Hauer, Han Floor, Jan Jaap Harts, Guy van Oort, Piet Sibbles, Henk Cohlst, Annelet Broekhuis en vele anderen. De sfeer veranderde: er ontstond teamspirit, enthousiasme om samen dingen aan te pakken. Katalysator was het Groene Hartproject: een onderzoek naar ruimtelijke ontwikkelingen in het Groene Hart van de Randstad. Talloze studenten waren in de jaren 1972-1974 erbij betrokken, bijvoorbeeld als enquêteur van huishoudens en bedrijven. Geen kleine, lokale studies meer zoals in de tijd van De Vooy, maar een onderzoek waarvoor in 128 gemeenten gegevens werden verzameld. De staf ging bijna kopje onder, maar uiteindelijk werd het een succes. Dat gold ook voor het daaropvolgende Oostrandproject: onderzoek in de regio Amersfoort. Zo veranderde het Geografisch Instituut in een open naar buitengerichte organisatie die binnen de universiteit bekend stond om zijn goede bestuur. Een reputatie die in stand bleef in de jaren tachtig en negentig, ook na het vertrek van Hans van Ginkel naar het College van Bestuur in 1985 en het overlijden van Marc de

Smidt in 1992 – beiden boegbeelden van de nieuwe tijd – en het omdopen in 1988 van het Geografisch Instituut in de faculteit Ruimtelijke Wetenschappen.

Binnenkort, begin 2021, verschijnt er een boek waarin deze veranderingen alle aandacht krijgen: *Een grote stap. Het Geografisch Instituut in Utrecht, 1960-1990*, onder redactie van Hans van Ginkel, Ben de Pater en Henk Ottens, met bijdragen van toenmalige en huidige stafleden. Veel komt aan de orde, niet alleen het Groene Hartonderzoek, maar bijvoorbeeld ook:

- Studenten- en stafonderzoek in de jaren zestig
- Steeds nieuwe uitdagingen vanaf de eerste maanlanding en de bezetting van de Sorbonne
- Kritische studenten, de WUB en het onderwijs in de jaren zeventig en daarna
- De opkomst van geografie van het wonen, de stadsgeografie (STEPRO) en economische geografie
- Het instituut als sociale gemeenschap, met cabaret en staf-studentenvoetbal, maar ook STOGO
- De ontwikkeling van de vakgroep SGO: veldwerken in ontwikkelingslanden
- De fysische geografie: meer en meer onderzoek dankzij het innovatieve laboratorium
- Het wel en wee van de planologie met Chris van Paassen en Ton Kreukels: uit en thuis
- Kartografie: van historische kartografie tot vooroplopende GIS
- De Utrechtse geografie, de MAVO-applicatiecursussen en de schoolaardrijkskunde.

Wie interesse heeft in een exemplaar (dat kosteloos of tegen een bescheiden bedrag zal worden verstuurd), krijgt na verschijning van het boek informatie toegezonden. Stuur een mailtje naar b.c.depater@uu.nl, en u blijft op de hoogte.

📍 Het stafvoetbalteam. Met vlnr op de achterste rij Ben Driessen, Hans van Ginkel, Han Floor, Cees Eysberg en Maarten Rook. Voorste rij: Auke van Ginkel (de zoon van), Martin Stijnenbosch, Henk Ploeger (keeper), Henk Cohlst en Jan Jaap Harts.

Globalisering: Ramp of redding?

Een speurtocht naar de oorzaken van milieuproblemen en ongelijkheid

Geografie is een breed vak. Zo kent de Utrechtse faculteit Geowetenschappen naast sociale en fysisch geografen ook aardwetenschappers, milieuwetenschappers en innovatiedeskundigen. Deze kennis is bij elkaar gezet in een cursus 'Globalisering en de gevolgen voor het milieu' voor de HOVO (Hoger Onderwijs voor Ouderen). Een ieder die zich afvraagt wat de zin van onderwijs is, raad ik aan een dergelijke cursus te geven of te volgen. Onderwijs gedijt nu eenmaal bij interactie en daar is bij dergelijke cursussen geen gebrek aan. Tijdens elk college kwamen de deelnemers met waardevolle boeken of handige kennis en daarom besloot ik dat alles te ordenen in een boek van wat zeker het grootste probleem (of uitdaging zo u wilt) van de huidige tijd kan worden genoemd.

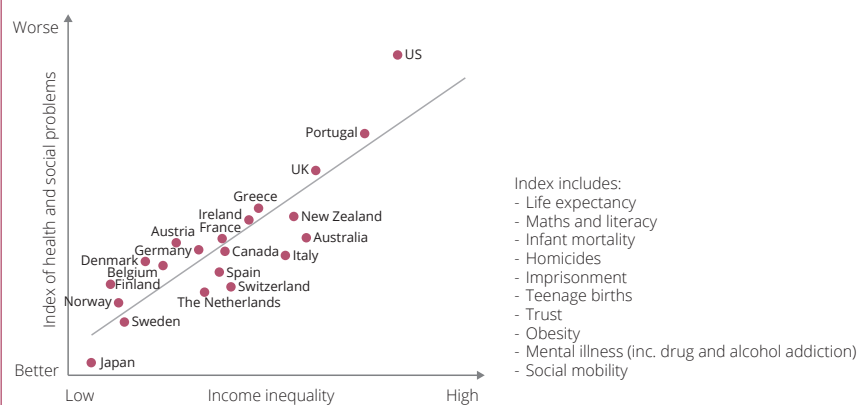
Uit het boek: 'Zo bestaat er inmiddels consensus over het feit dat een te grote ongelijkheid binnen een samenleving nergens goed voor is, maar de meningen verschillen drastisch over hoe dit voorkomen en opgelost moet worden. Zelfs weinig progressieve partijen als het IMF en McKinsey zien de toegenomen ongelijkheid en de bijbehorende flexibilisering van de arbeid als grootste probleem van de huidige tijd. De rijken vinden dat inmiddels zelf ook, want maar liefst 121 miljardairs hebben zich onder de slogan

'miljardairs versus hooivorken' uitgesproken voor hogere belastingen. De corona-epidemie heeft deze kwestie nog hoger op de agenda geplaatst. Zij roepen de andere miljardairs en multinationale ondernemingen op hetzelfde te doen, omdat anders oproer dreigt en klimaatproblemen niet worden aangepakt. De historicus Bas van Bavel ziet kijkend naar het verleden in de huidige tijd weer één van de periodes dat het kapitalisme zichzelf in de voet schiet doordat de ongelijkheid te hoog is opgelopen. Uit Oxfam (2018) blijkt dat de gedachte dat vermogen louter voortkomt uit hard werken en slim ondernemen in elk geval niet klopt. Ruim 33% komt voort uit overgedragen vermogen, terwijl er bij meer dan 43% een verdenking bestaat van extreme monopolyvorming of andere onoorbare praktijken. In hetzelfde rapport wordt becijferd dat de rijkste 0,01% ter wereld jaarlijks ongeveer 120 miljard dollar te weinig belasting betaalt, en bij de rijkste 1% gaat het om maar liefst 200 miljard dollar. Milanovic (2020) berekende dat het aantal miljardairs dat zijn rijkdom te danken heeft aan politieke connecties is gestegen van 3,8 procent in 2001 tot 10,2 procent in 2014. In Oost-Europa, Rusland en Centraal-Azië was dat zelfs 73 procent en in het Midden-Oosten en Noord-Afrika 22 procent. In het 'politieke kapitalisme' van China maakt corruptie

volgens Milanovic zelfs een integraal onderdeel uit van het systeem. In dit verband wijst Peter de Waard er in één van zijn paretjes in de Volkskrant op dat de ongelijkheid in Azië nog veel sneller stijgt dan in het Westen. De enige uitzondering is eigenlijk Japan, waar een erfenisbelasting van 55% ervoor zorgt dat welvaart zich niet kan ophopen. Geheel volgens de lijnen van Piketty en een handig en direct toe te passen recept voor iedereen die vindt dat de ongelijkheid te veel is opgelopen.'

Figuur 23 Meer gezondheidsklachten en sociale problemen in ongelijke landen.

Bron: Wilkinson & Pickett, *The Spirit Level*, 2009.

Ton van Rietbergen, *Globalisering: Ramp of redding?*

Het boek is te bestellen via de webshop van Boekscout. Deze kan je vinden via [Boekscout.nl](https://www.boekscout.nl/shop2/) of <https://www.boekscout.nl/shop2/>.

Kosten: € 22,50 inclusief verzending.

Arbeidsmarktmonitor 2019

Hoe gaat het met de alumni SGPL?

In opdracht van de stichting STOGO en het departement Sociale Geografie en Planologie voert onderzoeksbureau Dimensus om de twee jaar een onderzoek uit onder recent afgestudeerde geografen en planologen om te kijken hoe zij het doen op de arbeidsmarkt, direct na het behalen van hun diploma, maar ook tijdens het verdere verloop van hun arbeidscarrière.

Naast het onderzoek onder recent afgestudeerden worden geografen ook in de tijd via een panel gevolgd. De bereidheid om mee te werken aan het alumni-onderzoek is groot. Zo heeft de helft van de recent afgestudeerden meegewerkt en zelfs meer dan de helft van de panelleden. Dat zorgt voor een betrouwbaar beeld van de uitkomsten.

Dat het goed gaat op de arbeidsmarkt is ook te zien bij de sociaal geografen en planologen.

Vrijwel alle alumni van het afstudeercohort 2016-2018 hebben een betaalde baan. Er zijn maar weinig alumni die (nog) geen betaald werk hebben gevonden. Hierin is de laatste jaren het nodige veranderd. De arbeidsmarktpositie van afgestudeerde geografen en planologen is aanzienlijk verbeterd: circa zes jaar geleden had een kwart direct na afstuderen nog geen betaald werk. Dit aandeel is sindsdien gestaag gedaald naar één op de zes vier jaar geleden tot één op de tien twee jaar geleden naar één op de twintig nu. Naar afstudeerrichting verschilt het beeld nauwelijks.

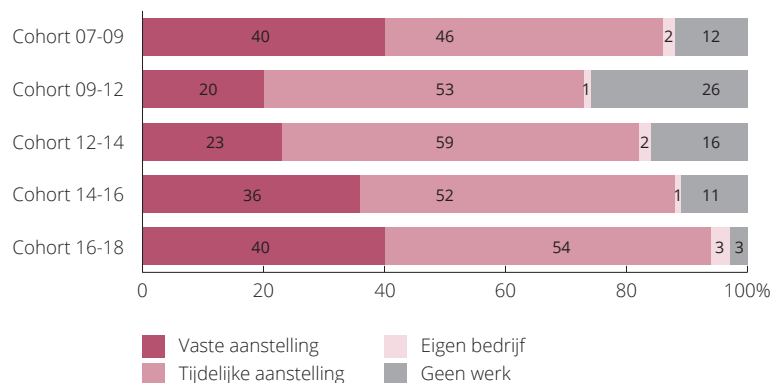
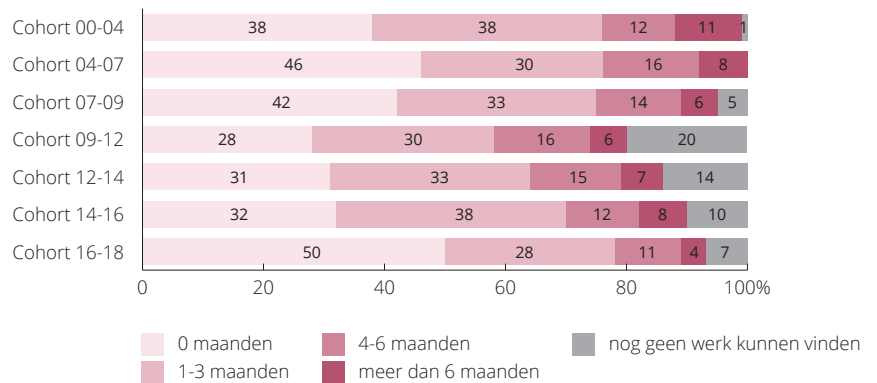
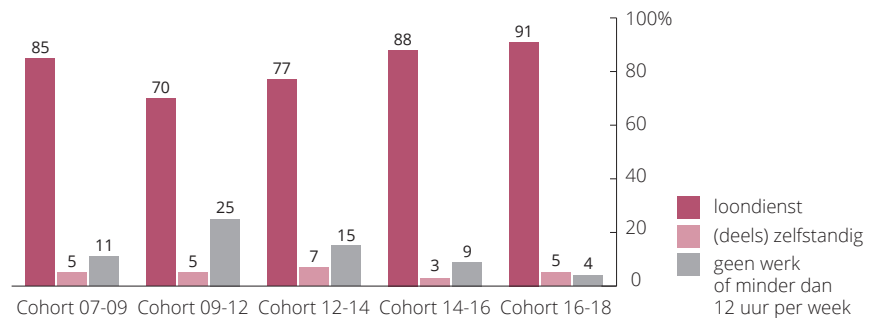
Ook vindt men steeds sneller een baan: ruim driekwart gaat binnen drie maanden aan de slag, een deel heeft al een baan voordat men is afgestudeerd. Planologen en alumni met een GIMA-master spannen de kroon als het gaat om de snelheid waarmee zij een baan vinden. Iets meer dan negen op de tien afgestudeerden zijn in loondienst. Het aandeel geografen met een eigen bedrijf neemt toe, maar is nog altijd vrij beperkt.

Daarnaast zien we dat alumni de laatste jaren weer vaker een vast contract hebben. Van de meest recent afgestudeerden geldt dit voor vier op de tien alumni. Dit is een significante verbetering met de situatie tijdens de economische crisis, toen ongeveer een kwart een vast arbeidscontract had.

Sociaal geografen en planologen vinden vaak een baan als adviseur/consultant, trainee, onderzoeker of projectleider. Drie op de tien gaan bij een adviesbureau aan de slag. Bij negen op de tien alumni sluit hun baan goed aan op de

opleiding. Ruim de helft heeft een functie waarvoor een WO-opleiding was vereist. Voor economisch geografen gold dit nog meer dan gemiddeld. Bij circa één op de tien alumni werd zelfs de specialisatie gevraagd. Werkervaring lijkt iets minder belangrijk te worden: bij bijna twee derde van de vacatures was dit geen vereiste. Bij de vorige metingen was het hebben van werkervaring belangrijker dan nu.

De afgestudeerden vinden in toenemende mate dat de opleiding hen goed heeft voorbereid op de arbeidsmarkt. Alumni met een GIMA-master zijn hierover het meest te spreken, economisch geografen het minst. Men is vooral te spreken over de toepassingsgerichte kennis die men heeft opgedaan. Bij iedere meting

zijn geografen en planologen hierover steeds positiever gestemd. Gevraagd naar een beoordeling van hun opleiding, krijgt de sfeer op de faculteit met een 8 – het hoogste cijfer. Ook de kwaliteit van het onderwijs (7,4) en de faciliteiten (7,2) worden met een ruime voldoende gewaardeerd. De voorbereiding op de arbeidsmarkt kan nog wel beter, vinden de alumni, gezien de 6,1 die zij hiervoor als rapportcijfer geven.

Ons onderzoek laat zien dat de meeste alumni ook een aantal jaren na het afstuderen nog steeds een functie hebben die goed aansluit bij de kennis die men heeft opgedaan tijdens de opleiding. De opleiding vinden de panelleden nog steeds heel nuttig voor het uitoefenen van de functie die men heeft.

Geografen en planologen doen het goed op de arbeidsmarkt, aldus de alumni en de opleiding blijft waardevol ook wanneer men al lang is afgestudeerd!

Lilian Bosten,
alumna SGPL – Directeur Dimensus

Nieuws

De coronacrisis heeft impact op alles en iedereen, zo ook op ons als sociale geografie en planologiestudenten. Al sinds begin maart volgen we colleges (grotendeels) online, en ook activiteiten kunnen nauwelijks in fysieke vorm doorgaan. Het verschil is groot, en met name aan het begin verliep het hier en daar stroef omdat veel moest veranderen in een korte tijd. Inmiddels zijn we redelijk gewend aan deze tijdelijke situatie, en alles verloopt een stuk soepeler. Desondanks blijft het gemis naar fysiek onderwijs en activiteiten groot.

Wat betreft de colleges vinden deze met name plaats via Microsoft Teams. Omdat

je niet met je medestudenten in de collegezaal zit, ben je extra afhankelijk van de docent die het college geeft. Hoorcolleges online zijn met name allemaal camera en geluid uit, zodat het systeem niet overbelast raakt. Wel is verschil te merken met online colleges rond het begin van de coronacrisis en nu: de techniek is grotendeels onder de knie en in de colleges worden steeds meer creatieve vormen van interactie bedacht. 'Mentimeters' zijn favoriet en een aantal vakken maken gebruik van 'break-out rooms' waar je in kleine groepjes kan overleggen over een opdracht. Er is zelfs een docent die stretch breaks aankondigt met kattenplaatjes, om even kort te ontspannen tussendoor.

Naast studeren is er uiteraard nog steeds tijd voor ontspannende activiteiten. Zo werden in september fysieke activiteiten op afstand, zoals VUGS Outdoors, georganiseerd. Nu zijn activiteiten grotendeels online, of in hele kleine groepjes. Met name eerstejaars studenten hebben pech met de huidige situatie, omdat het een stuk lastiger is om medestudenten te leren kennen. Ook hiervoor worden online alternatieven bedacht: zo werd er meet&eat georganiseerd om eerstejaars kennis te laten maken met ouderejaars. En ook de klassieke activiteiten gaan door: de carrière dag is dit jaar online, en ook lezingen vinden plaats via Teams. Enkele activiteiten zijn helaas niet in online vorm te organiseren, vooral reizen en feesten worden flink gemist.

Desondanks dat het heel fijn is dat alles online door kan gaan, kijkt iedereen halsreikend uit naar het moment dat colleges weer op locatie zijn en dat sociale activiteiten weer zonder afstand georganiseerd kunnen worden. Dat je weer richting de Uithof mag reizen, in de pauzes van de colleges even kan bijkletsen met medestudenten en dat er weer feesten georganiseerd kunnen worden. Maar tot die tijd wordt onze creativiteit flink gestimuleerd, en maken we er online het beste van!

Lieke van Moûrik
Voorzitter van oikos online

GeoBaan: stages, detachering, werving & selectie

GeoBaan is ontstaan uit een samenwerking tussen DIMENSUS beleidsonderzoek en Stichting Toegepast Geografisch Onderzoek (STOGO). Ons doel is om (jonge) academici te helpen op de arbeidsmarkt. GeoBaan werft en selecteert voor vacatures op het gebied van ruimtelijk en economisch onderzoek en advies.

Geobaan heeft een nauwe samenwerking met docenten, studenten & alumni van de Universiteit Utrecht en een **STAGEBANK** voor masterstudenten van de opleidingen Human Geography (Stads- & Economische Geografie) en Planologie. Wellicht heeft u interesse daar eens gebruik van te maken? Het werkt als volgt: de website Geobaan.nl fungeert als een online platform, waarbij studenten zelf kunnen zoeken naar een interessante stage. GeoBaan selecteert de beste kandidaten en stuurt deze door naar de opdrachtgever, die vervolgens kiest welke kandidaten worden uitgenodigd voor een gesprek.

Heeft u interesse in een onderzoeks-stagiair(e)? Dan kunnen wij u misschien helpen een geschikte kandidaat te vinden. Stuur gerust een mailtje naar info@geobaan.nl of app/bel met Jeroen Bartels 06-18812225 om u verder laten te informeren!

Rare tijden

GEOCOLOMN

'Het zijn rare tijden' is een zin die je in vrijwel elke column tegenwoordig wel één of twee keer tegenkomt. Logisch ook want de wijze waarop het Coronavirus (waar je altijd Covid 19 achter moet schrijven omdat er reeds 18 Corona's voor zaten en trouwens nog vele zullen volgen) onze samenleving splijt, is ongekend. Zo is daar de heilige 1,5 meter regel die maakt dat je je de medemens nog slechts van een afstandje kunt bezien. Handen schudden en knuffelen, toch al op een laag pitje door 'me too', is er niet meer bij. Onze eigen wetenschap is in het gat gesprongen want voor geografen is alles wat met ruimte te maken heeft natuurlijk kaasje. Koppen als 'hoe ziet de stad eruit na de pandemie' en zorgen over het toch zo gekoesterde compacte stadsbeleid komen we overal tegen. Het lijkt toch wel of de media ineens de geograaf hebben ontdekt want ze duiken inmiddels overal op. Hoewel het boeiend is om een discussie te starten over de 15 minutenstad, de gezonde slimme stad, de zorgzame stad of de donut stad wilde ik het toch over wat andere splijtzwammen hebben. Of fundamenteeler waarom staat in deze tijd ineens alles in het teken van polarisatie terwijl de alom florerende evolutionaire benadering toch allang heeft aangetoond dat juist ook samenwerking een samenleving verder helpt. Komt het doordat een serieleugenaar en oplichter gewoon president van de VS kan worden en niemand er meer van opkijkt dat voorkomen dat iemand gaat stemmen of dat zijn stem wordt geteld de gewoonste zaak van de wereld lijkt? Is het wellicht toch de uitkomst van de post-moderne

opmars in de wetenschap waardoor ineens alles en dus ook 'de stem' een construct is? Aanvankelijk toch vooral ingevoerd om de machtelozen een stem te geven lijkt de stroming al weer misbruikt door de machtigen der aarde om de zaken naar hun hand te zetten. Het meest opvallende bijproduct van dit alles zijn de overgewaaide complottheorieën die in Nederland nota bene worden uitgedragen door oud-hoogleraar Karel van Wolferen, wiens prachtige studie over Japan ik heb verslonden en die via rap teksten van Lange Frans tot ons worden gebracht. De krant waarin alle waanzin wordt samengevat, nu te koop bij de betere boekhandel, heet ook nog eens 'Gezond Verstand'. Geconfronteerd met al die onzin is het lastig om op je aftandse bureaustoel dag na dag papers en scripties van logisch commentaar te voorzien. Opvallend was dat bij mijn corona-cursus inleiding economische geografie het niveau erg hoog was en hetzelfde gold voor de masterscripties. Nog fraaier was het dat de scripties niet alleen goed waren maar dat de vermeende verloren generatie meteen banen kreeg aangeboden. En natuurlijk is het levendige van het onderwijs eraf maar besteedt de tijd aan het lezen van boeken en het aanscherpen van je stilistische vaardigheden en alles komt goed. Ik kan het weten want mijn generatie noemde ze ook 'verloren' en kijk eens hoe ver ik heb geschopt.

Ton van Rietbergen

Doorgeven adreswijziging/Aanmelden alumni

Adreswijziging:

Staat u al als alumnus/reünist V.U.G.S. geregistreerd, maar gaat u verhuizen, dan kunt u uw adreswijziging doorgeven aan: Universiteit Utrecht, Faculteit Geowetenschappen, departement SG&PL t.a.v. Erika P. van Middelkoop, Postbus 80115 3508 TC Utrecht of per e-mail: e.p.vanmiddelkoop@uu.nl

Aanmelden alumni:

Ons adressenbestand zal zeker niet compleet zijn. Mocht u nog weten dat jaar- en/of studiegenoten deze informatie niet krijgen, maar wel graag op de hoogte blijven, laat ons dat dan weten, dan zullen wij zorgen dat zij in het bestand opgenomen worden. Op onze website staat een aanmeldformulier waar u uw gegevens kunt invullen www.uu.nl/geo/alumni.

LinkedIn – Meld u aan!

Naast het adressenbestand is er ook een LinkedIn pagina alumni sociale geografie en planologie universiteit Utrecht (www.linkedin.com/groups/). Al meer dan 1.700 alumni zijn u voorgegaan. Ook via deze pagina wordt u op de hoogte gehouden van allerlei activiteiten en discussies.

Colofon

Nummer 1, december 2020

Universiteit Utrecht
Faculteit Geowetenschappen
Departement Sociale Geografie &
Planologie
Postbus 80115, 3508 TC UTRECHT
www.uu.nl/geo/alumni

Contactpersoon
Erika P. van Middelkoop
Coördinator Alumnibeleid SG&PL
Telefoon 030 253 20 86
E-mail e.p.vanmiddelkoop@uu.nl

Grafische vormgeving
C&M | (Carto-)grafische Vormgeving
[9905] Margot Stoete

Fotografie
Guus Dikker, Bas van Hattum (cover)